

кає його пізнавати, здійснювати конкретні практичні справи, займати активну громадянську позицію.

1. Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)». — Режим доступу: http://portal.prolisok.org/osvita_ukraine_xxi.html (дата звернення 02.03.2016).
2. Державна програма розвитку краєзнавства до 2025 року. — Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VSj6bCiNejMJ:s41bdb890edbee571.jimcontent.com/download/version/1455366622/module/12883509932/name25202025.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera> (дата звернення 22.01.2016).
3. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060-XII. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/iaws/show/1060-12/page3> (дата звернення 01.02.2016); від 05.09.2017 р. № 2145-19. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 21.10.2017).
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення 22.03.2016).

Застосування комп'ютерних технологій на уроках географії

Дзюба М.М., Рожі І.Г.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Враховуючи специфіку викладання географії та інтеграцію в освіту інформаційних технологій, важливо висвітлити можливість використання комп'ютерних технологій на уроках географії. Адже відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1, с.19].

Уперше в педагогіці поняття «технологія» з'явилося на межі 40-50-х років ХХ століття і було пов'язане з використанням у навчальному процесі технічних засобів і програмного навчання. Останніми роками термін «технологія» все частіше використовують дослідники проблем організації процесу навчання як вивчення ролі й функцій учителя і учня та їх взаємодію з іншими елементами процесу навчання [2, с.6].

Комп'ютерні технології є одним із засобів навчання географії, що має унікальні можливості, тому їх використання в школі поступово переходить на всезагальний рівень. Вони дають змогу значно унаочнити програмний матеріал, краще зрозуміти й засвоїти абстрактні поняття, сформувати практичні вміння та навички. Застосування комп'ютерних технологій дає змогу замінити більшість карт, плакатів, таблиць, дидактичних моделей тощо. Мультиплікація, звук, яскраві кольори, моделювання глобальних процесів забезпечують інтерес учнів до предмету, розвивають їх творчі здібності, особливо якщо навчання супроводжується ігровими елементами.

Комп'ютерно-інформаційне навчання є ефективним під час вивчення всіх курсів шкільних дисциплін. Адже воно дає можливість «краще зрозуміти та

засвоїти абстрактні поняття, сформувати практичні вміння та навички» [1, с.19].

Враховуючи сучасний стан розвитку суспільства, від учителя вимагається втілення нових ідей, нових підходів до вивчення предмета, щоб зацікавити учня, особливо в умовах швидкої інформатизації суспільства, спонукати його до активної самоосвітньої діяльності, до вироблення вмінь використовувати освітні можливості для реалізації мети й завдань освітнього процесу.

Отже, методично обґрунтоване застосування комп'ютерних технологій на уроках географії не лише збагатить знання учнів, але й покращить рівень їхніх можливостей у сфері пізнання та дослідницької діяльності, так як комп'ютерні технології є інтегрованими, тобто поєднують традиційні та інноваційні методи навчання.

1. Дедова С.С. Використання комп'ютерної підтримки на уроках географії // Географія - 2012. - № 5. - С19-23.
2. Гречинкін В. Інтерактивні технології навчання на уроках географії: мет. реком., 7-й клас // Краєзнавство. Географія. Туризм. — 2012. — № 34-35). — С.6-16.

Особистісний підхід до інформаційної діяльності студента-географа

Макаревич І.М., Брель Л.С.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Інформаційна компетентність особистості засвідчує її індивідуальний рівень знань і вмінь у роботі з інформацією: систематизувати факти, осмислювати й формулювати висновки, узагальнювати спостереження, уміння добирати послідовність операцій у роботі з географічною інформацією, розробляти програму дій. Такі умови реально створити в освітньому середовищі ВНЗ, що можуть бути впроваджені для особистісного становлення студентів, зважаючи на те, що в правильному наборі інформації закладені потенційні ресурси для особистісного розвитку, саме в ньому майбутні вчителі можуть виявити свої здібності, спрямованість, професійну активність, професійне самовизначення [2, с.230].

Сформованість інформаційної компетентності забезпечується розвитком професійних якостей майбутнього вчителя географії: пам'яттю, логічним мисленням, рефлексією, організованістю, пунктуальністю, емоційною стійкістю, увагою, допитливістю, рішучістю, контактністю. Розвиток цих основних якостей у поєднанні зі стійкою системою професійних цінностей слугує основою формування компонентів, необхідних для вивчення географії.

В інформації географічного змісту закладений певний виховний потенціал, який за правильного відбору потрібно використовувати для навчання, формування й розвитку особистості студента.

Основою змісту інформації, яку відбирає викладач для занять, має бути особистісно орієнтований антропоцентризм, що визначає майбутнього вчителя географії центральною ланкою освітньої системи, створює реальні умови

для реалізації його здібностей. Ці особистісні якості впливають на чіткість у ставленні особистості до дійсності, її потреби, інтереси, установки.

Здібності до інформаційної діяльності визначають як індивідуальні психологічні якості, в основі яких — успішність її виконання, що залежить від рівня здобутих під час навчання знань, умінь, навичок, компетенцій та способів і прийомів професійної діяльності. Вони визначаються професійно розвинутою пам'яттю, увагою, увагою, вольовими якостями та здатністю до комунікації. На здібності до роботи з інформацією й інформаційну спрямованість студента на етапі професійної підготовки впливає зміст та особистісна значущість мотивів інформаційної діяльності.

Крім того, до провідних якостей і здібностей у структурі інформаційної компетентності належить розвинене логічне мислення, здатність аналізувати, систематизувати й узагальнювати географічні процеси і явища, об'єктивність, критичність, відповідальність, організаторські та прогностичні здібності, здатність до рефлексії в роботі з інформацією.

Потрібно акцентувати на тому, що особистісно-орієнтоване навчання спрямоване на вивчення внутрішнього світу й індивідуальних особливостей кожного студента, використання викладачами для розвитку його активності (діловитості, ініціативності) та психологічної налаштованості на педагогічну працю [1, с.87].

Зокрема, активність в інформаційній діяльності — це свідомо й систематична навчальна, дослідницька, пізнавальна, виховна та самоосвітня діяльність, що зумовлена усвідомленням необхідності власної підготовки до професійної діяльності. Одна з основних характеристик сучасного вчителя — професійне самовизначення в інформаційній діяльності як усвідомлене розуміння своєї професійної позиції, чітко виражений стиль педагогічного спілкування та взаємодія з людьми в інформаційному середовищі закладу освіти, самооцінювання й рефлексія, відбір інформаційних контактів, критичність і вибірковість в обміні інформацією, сприйняття норм інформаційної поведінки, розуміння власного соціально-професійного статусу та своєї ролі як носія інформаційної культури.

Отже, зміст процесу формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя географії детермінований вимогами професійної діяльності й передбачає: цілісність інформаційної картини географічних процесів і явищ, рівень інтелектуального, морального та естетичного розвитку, світогляд, продуктивне використання різних джерел інформації (друковані й електронні видання, книги, Інтернет, телебачення), критичне ставлення до відбору інформації, орієнтацію на соціальні цінності, творчість й евристичність мислення, професійне та особистісне ставлення до географічної інформації.

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: наук.-метод. посіб. — К.: ІЗМН, 1998. - 204 с.
2. Бондар В.І. Дидактика: підруч. для студ. пед. ВНЗ. - К.: Либідь, 2005. - 264 с.

Роль ігрової діяльності у вивченні учнями географії

Надорожна О.А., Браславська О.В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Формування в учнів самостійності, ініціативності, вдумливості може бути успішним, якщо вчитель ставитиме це основним завданням з першого проведеного уроку географії. Одним із найперспективніших шляхів виховання активних учнів, озброєння їх необхідними вміннями та навичками є впровадження активних форм і методів навчання, серед яких провідне місце займають навчальні та рольові ігри географічного змісту.

Гра є основним видом діяльності людини. За її допомогою особистість пізнає світ. В грі учні перевіряють свій рівень знань і умінь з географії, у них виникає бажання фантазувати, відкривати таємниці природи й прагнути до прекрасного. За вмілого проведення гра може стати незамінним помічником вчителя географії. Під час гри в учнів формуються чи закріплюються здібності, необхідні їм для виконання соціальних, професійних, творчих функцій у майбутньому.

Сучасна дидактика географії, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачає в них можливості ефективної взаємодії педагога і учнів, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами змагання, непідробної цікавості до предмету. У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою географічного змісту, учні не помічають, що навчаються, причому до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші учні. Навчальні ігри поділяють на чотири види [1, с.231]:

- 1) тренувальні, які закріплюють, контролюють, відпрацьовують наявні у дитини навички;
- 2) навчальні — це ігри, які здатні допомогти учневі набути нові знання, вміння і навички;
- 3) розвиваючі — ігри, які сприяють виявленню і розвитку різних здібностей і навичок в учнів;
- 4) комбіновані — ігри, в яких "всі вище описані види переплітаються між собою.

Гра — одна з найважливіших сфер у життєдіяльності дитини, разом з працею, навчанням, мистецтвом, спортом вона забезпечує необхідні емоційні умови для всебічного, гармонійного розвитку особистості. Для вчителя географії вона стає не лише знаряддям для поглиблення знань, а й інструментом виховання, що дає змогу повніше враховувати вікові особливості дітей і підлітків, розвивати ініціативу, створювати атмосферу розкритості, самостійності, творчості та умови для саморозвитку. А.С. Макаренко писав: «Є ще один важливий метод — гра. Треба зазначити, що між грою і роботою немає такої великої різниці, як дехто думає. У кожній гарній грі є насамперед робоче зусилля та зусилля думки. Дехто гадає, що робота відрізняється від гри тим, що в роботі є відповідальність, а в грі її немає. Це неправильно: у грі є така ж